

A lugano-i tanulmány

"A luganói tanulmány" globalizációs krimibe illő írás. Szerzője Susan George, amerikai filozófus és politológus, aki 1994 óta francia állampolgár, jelenleg is Párizsban él, és a társadalmi igazságosságért tevékenykedő "Transznacionális Intézet" társigazgatójaként, valamint a "Globalizációs Observatórium" alelnökeként harcol a globalizáció ellen.

"A luganói tanulmány" című könyve angolul 1999-ben, franciául pedig 2000-ben jelent meg. A könyv alcíme: "Hogyan őrizzük meg a kapitalizmust a XXI-dik században".

A könyv lényege, hogy egy szűk szakértői csoport, a könyvben pontosan meg nem határozott "titkos megbízói kör" kérésére egy évig dolgozik a svájci Luganóban azzal a céllal, hogy végigelemezze a világgazdaság lehetséges jövőit. Vizsgálataiknál **abból kell kiindulniuk, hogy a jelenlegi liberális, globalizálódó gazdasági rendszer fenntartása megkérdőjelezhetetlen cél.** Éppen ezért fel kell deríteniük mindazokat a veszélyforrásokat, amelyek gátolhatják ennek a célnak az elérését.

A könyv olvasója számára végig nyilvánvaló, hogy Susan George meg van győződve arról, hogy a "titkos megbízói kör", amelyről csupán annyit sejtet, hogy a "globalizáció irányítóit és menedzserei"-t foglalja magában világosan látja és tudja, hogy milyen drámai következményekkel jár majd gazdaságpolitikája. Arra azonban mégis képtelen, hogy lemondjon róla, hiszen óriási haszna van belőle. Helyette saját túlélési lehetőségeit keresi. Ezért ad megbízást a szűk szakmai körnek a jövő vizsgálatára, és az ajánlások megfogalmazására. A szakértői csoport megállapításai lesújtók: rámutatnak arra, **hogy a globalizáció környezeti, szociális és egyéb katasztrófákba torkolthat, és ezért hosszútávon nem fenntartható.** Ha azonban ez így van, akkor felmerül a kérdés: hogyan tudnák a globalizáció nyertesei saját kényelmes jövőjüket mégis biztosítani? Ere a kérdésre is választ várnak a szakértőktől. A válasz pedig szörnyű: cinikus és kegyetlen. És bármennyire is csak a képzelet terméke minden, mégis nagyonis valóságosnak és lehetségesnek tűnik. A szerző, Susan George ezért utószót illeszt a könyvhöz, amelyben megvilágítja, hogy hogyan kerülhet el a "titkos megbízói kör" számára a szakértői csoport által javasolt, hátborzongató megoldás.

A különböző szaktekintélyek lelkesen fogadták "a luganói jelentést". Ilyen vélemények hangzottak el róla:

"Kiváló és eredeti írás, amely remek iróniával festi le a globalizáció 22-es csapdáját." "Kérlelhetetlenül őszinte és innovatív elemzés. Garantáltan rabul ejti az olvasót, és világossá teszi a számára azt, hogy a "globalizálódó világgazdaság" előnyeiről festett mítoszokat kritikával kell fogadnia."

A továbbiakban három részben foglaljuk össze a 213 oldalas könyv legfontosabb megállapításait, és Susan George javaslatait. A sorozatot a tanulságok saját helyzetükre való alkalmazásával zárjuk.

Csak az a vég, csak azt tudnám feledni.

"A luganói tanulmány" nem más, mint a liberális, globális gazdaság szakszerű, statisztikai adatokra támaszkodó hideg kritikája. Annak a gazdasági ideológiának a leleplezése, amely saját bukását csak mások "kiiktatásával" képes elkerülni. Ehhez van szükség a "grandiózus népességcsökkentő tervre", amelyet a szakértői csoport végül a "titkos megbízók" asztalára letesz.

A tervet a "titkos megbízói kör" csupán a kiválasztott államfőkkel, titkosszolgálati vezetőkkel, vállalati- és pénzvilág-irányítókkal beszéli meg. A "szűk szakértői csoport" pedig ígéretet tesz arra, hogy elemzéseit és javaslatait titokban tartja, és ha azokból

mégis valami nyilvánosságra kerülne, akkor letagadja. A titokban tartandó ill. letagadandó javaslat pedig éppen az a "grandiózus népességcsökkentő terv", amely sokak számára a véget jelenti. De kezdjük az elején. Nézzük, hogyan is vélekedik a világról, és a liberális gazdaságpolitikák uralmának további biztosításáról a szakertői kör.

1. A leselkedő veszélyek

Az ökológiai katasztrófák lehetősége

A liberális nézetrendszer és a globalizáció végső győzelmét gátolhatja maga a természet. Ez a gazdasági rendszer ugyanis gyorsuló és növekvő mértékben terheli a természetet: irtja az erdőket, intenzíven aknázza ki az erőforrásokat, szennyezi a levegőt és a vizeket, és rengeteg hulladékot termel. A természet túlzott terhelése miatti problémák már ma is egymás után jelentkeznek: áradások, szárazságok, szélviharok lépnek fel, és az is tagadhatatlan, hogy elindult a globális felmelegedés. Az ökológiai katasztrófák politikai instabilitáshoz, helyi háborúkhöz vezethetnek, hiszen csökken a megművelhető terület, a termés áldozatul esik a természeti katasztrófáknak, és ez az embereket új élőhelyek keresésére kényszerítheti. A helyzet a globalizáció szerencsefiai számára is egyre ellentmondásosabbá válik, hiszen az óriáscégeknek és a gazdagoknak is hosszútávon kell együtt élniük azokkal, a természeti környezet romlásából fakadó következményekkel, amelyeket éppen az ő meggazdagodásukhoz vezető liberális gazdaságpolitikák és a globalizáció okoztak. Mivel a globalizáció a nemzeti érdekek ellen lép fel, a kormányok sem tehetnek semmit a destruktív gazdasági gyakorlatok ellen. Nem lesz tehát senki, aki a folyamatot megállítsa.

Veszedelemes növekedés

Nyilván furcsának tűnik a jelző: hogyan lehet "veszélyes" a liberális gazdasági felfogás egyik alappillére, az állandó növekedés? Hiszen naponta halljuk, hogy a növekedés az a motor, amelyik a gazdaság és az emberek ügyét egyaránt előréviszi. A helyzet azonban ennél bonyolultabb. **A "több" és a "nagyobb" ugyanis nem feltétlenül "jobb". Más a gazdasági növekedés, és megint más az emberek életszínvonala.** Nézzünk egy példát! 1995-ben az autólopások miatt az USA-ban az emberek 675 millió dollár értékű elektronikus biztonsági rendszer beépítésére kényszerültek. 2000-re ez az érték elérte az 1.3 milliárd dollárt. A liberális nézetek szellemében örömmel nyugtázhatnánk, hogy ez az iparág óriási növekedést produkált. De tényleg jobb lett-e ettől az emberek életszínvonala és életminősége? Semmiképpen sem. Ennek ellenére a növekedés mérésére használt GDP - a bruttó hazai termék - növekedett. De növekedésként számolják el a börtönépítést, a vízszennyezés miatt szükségessé váló víztisztítást és a romló halálozási ráta miatt megnövekedett koporsó és temetkezési igények kielégítését is. A GDP növelés egyik legjobb módja egyébként a háborúviselés. Ha a növekedés valamennyi költségét számbavennénk, akkor világossá válhatna számunkra, hogy **a gazdasági növekedés és a természeti környezet romlása között szoros kapcsolat van.** Ezért is nevezhetjük ezt, a GDP-vel mért növekedést veszélyesnek.

A társadalmi problémák is egyre nagyobbak.

A rendszer jobb működéséhez szükséges lenne a jövedelmek egyenletesebb elosztása. A szegényebb rétegek vásárlásai ugyanis növelik a termékek iránti keresletet. A gazdagok már csak luxuscikkeket vásárolnak, vagy ingatlanokba, értékpapírokba fektetik pénzüket. Ezért nem teremtenek elegendő keresletet. Így a cégek eladásai csökkenhetnek, ami visszaeséshez, a növekedés megtorpanásához vezethet.

A tények viszont azt mutatják, hogy a globalizáció éppen a jövedelmek polarizálódásához vezet: egyre több jut a felső rétegeknek és egyre kevesebb mindenki másnak. Ez pedig nemcsak a növekedést gátolhatja, de sztrájkokhoz, lázadásokhoz is vezethet. További

gond, hogy a tudás és az információ megszerzése drága, ezért sokan nem juthatnak hozzá. A cégek viszont egyre inkább a felkészült embereket keresik. A csak "izommal" rendelkezők iránt csökken a kereslet. Előbb-utóbb rájuk egyáltalán nem lesz a cégeknek szüksége. Részben ez okozza a magas munkanélküliséget több országban már ma is. **A várható társadalmi problémák miatt viszont a gazdagok egyre inkább védekezésre kényszerülnek:** fegyvert tartanak, őrzött lakóparkokba költöznek, őrző-védő szolgáltatásokat foglalkoztatnak, a cégek pedig védelmi pénzeket fizetnek.

Az országok is polarizálódnak. Ez azt jelenti, hogy a szegény országoknak egyre kisebb a reményük arra, hogy felzárkózzanak, ami tömeges kivándorlásokat indíthat el a gazdag országok felé. A bevándorlók pedig destabilizálhatják a gazdagabb országok belső rendjét.

Gengszterkapitalizmus

Terjed a világban a fegyverkereskedelem, a kábítószerkereskedők is egyre nagyobb területre terjesztik ki tevékenységüket, és a pénzmosásnak, a gengszterbandák, maffiózók tevékenységének, az embercsempészetnek és a korrupciónak sem tudnak már a kormányok megálljt parancsolni. Ennek egyik oka az, hogy a maffia-bandák beépülnek a kormányokba is.

Ez a tendencia nagyon komoly veszélyeket rejt magában, mivel kialakulhat egy párhuzamos gengsztergazdaság, ami szétzilálja a piacgazdaságokat, és anarchiát okoz.

Pénzügyi krízisek

Az elmúlt néhány évben veszélyes pénzügyi válságok rázták meg Dél-Amerikát, Ázsiát és Oroszországot. Ezeknek a válságoknak a terjedése, sőt felerősödése várható. Ez pedig szintén veszélybe sodorhatja a liberális piacgazdaságokat, hiszen elviselhetetlen veszteségeket okoz emberek tömegeinek.

Már az eddigiek alapján is látható, hogy a liberális piacgazdaság és a globalizáció sikeres fennmaradását sokféle veszély is fenyegeti. Természetesen működnek már ma is olyan ellenőrző mechanizmusok, amelyek ezeket a veszélyeket próbálják elhárítani.

A veszélyelhárító mechanizmusok

Már ma is léteznek a globális rendszert védő intézmények, mint például a Világbank, az IMF, az ENSZ, a WTO és a globális vállalatok. A tapasztalat azonban azt mutatja, hogy ezek nem alkalmasak a liberális világrend fenntartására. Nézzük, miért!

A Világbank és az IMF (Nemzetközi Valutaalap)

A két intézmény - amelyeket "Bretton Woods"-i szervezeteknek is hívnak, 1944-ben jött létre. Korunkban rendkívül értékes tevékenységet folytatnak azzal, hogy szigorúan ellenőrzik és befolyásolják a fejlődő országokban, a volt Szovjetunió utódállamaiban, továbbá a Kelet-Középeurópai országokban követett gazdaságpolitikát. Sőt 1997-ben sikeresen terjesztették ki hatásukat az eddig pénzügyileg független Dél-kelet-ázsiai országokra, mint pl. Thaiföldre, Koreára és Indonéziára is.

Ugyanis az eladósodott országoknak nincs más választásuk, mint elfogadni és bevezetni a Világbank és az IMF által kitervelt "struktúra-átalakító programokat", liberalizálni és privatizálni gazdaságukat, megszüntetni az állami ellenőrzést a nemzeti valuták felett, és tovább fizetni az adósságot. Ezek

természetesen jelentős eredmények, és csak köszönet illetheti a két intézményt, azért, amit a liberális gazdaságpolitika és a globalizáció teljes győzelméért tesz. A két intézmény szintén nélkülözhetetlen a pénzügyi válságok idején, hiszen az ő segítségükkel jutnak hozzá a külföldi spekulánsok - természetesen a helyi lakosság kárára - a nagy kockázattal befektetett pénzükhöz. Ezt ráadásul olyan ügyesen oldja meg a két intézmény, hogy a bajba került országok lakosságának eszébe sem juthat, hogy adóforintjaik a külföldi spekulánsok zsebébe vándorolnak.

Ez a két intézmény továbbra is igen hasznos lehet. Az IMF esetén bizton lehet számítani arra, hogy nem ereszti ki szorításából az adós országokat, rájuk erőltetve a különböző megszorítási programokat és a pénzügyi ortodoxiát. Ezek az intézmények sem lesznek azonban képesek arra, hogy a továbbra is várható válságokat mindig sikeresen elhárítsák. Emlékezzünk csak arra, hogy a két intézmény sok ezer jól képzett és különlegesen jól fizetett közigazdász sem volt képes arra, hogy az 1994. évi mexikói pénzügyi válságot előre jelezze. Ugyancsak sikertelenül értékelték és kezelték később az orosz és az ázsiai kríziseket. Mindezek ellenére természetesen nem gondolunk arra, hogy ezt a két intézményt be kellene zárni. Hiszen kiváló szolgálatot teljesítenek azzal, hogy továbbra is hatékonyan erőltetik a szegény országokra a liberalizációt, a privatizációt és a "struktúra-átalakító programokat", vagyis azokat a gazdaságpolitikai lépéseket, amelyeket a fejlett világ vezetői elvárnak, de egyénileg nem kényszeríthetnek ki a kevésbé fejlett országokból, hiszen ezt "szuverén államok belügyeibe való beavatkozásnak" lehetne tekinteni. A látszatra pedig adni kell.

Az ENSZ

Úgy látjuk, hogy az ENSZ, jelenlegi felállásában nem alkalmas arra, hogy a globalizáció ügyét előrevigye. Az ENSZ különböző intézményei egyébként semmi érdemi hatalommal nem rendelkeznek. Pl. az Élelmezési és Mezőgazdasági Szervezet, a FAO semmilyen befolyással nincs a világ élelmiszertermelésére és elosztására, az ENSZ környezeti problémákkal foglalkozó szervezete, az UNEP semmit sem tud tenni a környezet megóvásáért, és a Kereskedelmi és Fejlesztési Szervezet, az UNCTAD nem tudja befolyásolni a világkereskedelem szabályait.

Az ENSZ leginkább azért hasznos, mert ez az egyedüli olyan nemzetközi fórum, amely a kisebb, gyengébb országoknak azt az illúziót kínálja, hogy részt vehetnek a világ ügyeinek intézésében.

A Kereskedelmi Világszervezet (WTO)

A WTO a globalizáció szempontjából legsikeresebb szervezet. Azt is mondhatnánk, hogy ez az 1995-ben életre hívott szervezet az "új világrend" képviselője, hiszen az alapító kormányok óriási hatalommal ruházták fel. A WTO szabályai szerint ugyanis az egyes országok többé nem "akadályozhatják" a szabadkereskedelmet. Ha mégis megpróbálnák, akkor kemény szankcióknak tennék ki magukat. Nem véletlen, hogy a WTO igazgatója öntudatosan így nyilatkozhatott: "mi fogalmazzuk meg az egységes globális gazdaság alkotmányát".

A WTO szabályai szerint sem a környezet, sem pedig az egészség védelme érdekében nem korlátozható a cégek tevékenysége. Éppen nagy hatalma miatt azonban a WTO növekvő ellenállásra számíthat. A gazdag országok lakossága is egyre jobban fog tiltakozni a csökkenő környezeti, egészségügyi és élelmiszeripari normák ellen. Pl. a WTO szabályok szerint az Európai Unió kénytelen lesz beengedni piacára a hormonkezelt amerikai marhahúst és a különböző génmanipulált élelmiszereket, ami nyilvánvalóan nem tetszik majd az európai lakosságnak. A szegény országok lakossága pedig azért tiltakozhat, mert a fejlett országok exportja tönkreteszi a hazai vállalatokat, és ezáltal munkanélküliséget okoz.

Az eddigiekből láthatjuk, hogy a bemutatott nemzetközi szervezetek jól szolgálják a liberalizáció és a globalizáció ügyét. A teljes sikerhez azonban még ennél is többre van szükség.

A globális cégek

A globális érdekek legkeményebb érvényesítői azonban kétségtelenül a globális cégek. Érthető, hiszen ezzel egyben saját profit-érdekeiket is érvényesítik. Ezek a cégek jól látják, hogy a piaci verseny nem szolgálja profit-érdekeiket. Az ugyanis jobb és olcsóbb munkavégzésre, a vevők kiszolgálására sarkallná őket. Hasznosabb ezért a megegyezés, és ezzel a monopolhelyzetek kialakítása. Ezt szolgálják a közelmúlt vállalat-összeolvadásai és a stratégiai szövetségek kötése. Van azonban egy megoldhatatlannak látszó probléma. Ugyanis az összevonások, a vállalati "karcsúsítások" miatt egyre több dolgozót bocsátanak el a cégek, ezzel egyben piacaikat is beszűkítik. A munkanélkülivé váló, elszegényedő emberek viszont alig vásárolnak. Ez pedig azt jelenti, hogy óriási kihasználatlan kapacitások halmozódnak fel, ami az 1930-as világválság-közeli állapotba sodorhatja a világot. **A paradox helyzet tehát az, hogy azzal, hogy a globális cégek kegyetlenül érvényesítik érdekeiket, akár magát a globalizációt is veszélybe sodorhatják.**

A pénzüpiacok szabályozása

Ma a pénzüpiacok már határok nélküliek. A modern információ-technikának köszönhetően óriási pénzek mozoghatnak a világban a másodperc tört része alatt. Ez egyben arra a veszélyre is rámutat, hogy mára gyakorlatilag a pénzümozgások teljesen szabályozatlanná váltak. Az államkötvények jelentős része külföldiek kezében van, akik - ha valami nem tetszik nekik - pillanatokon belül kivonhatják pénzüket az adott országból. Gondoljunk csak Soros György font elleni spekulációjára, amivel szemben még a brit központi bank is tehetetlen volt. A nemzeti pénzüpiacok mára teljesen globálissá váltak, és határozottan elszakadtak a reálgazdaságtól. Például a valutapiacokon naponta megforduló összegek legalább 50-szer nagyobb értéket képviselnek, mint a megfogható termékek kereskedelmével létrejövő értékek. Ez a rendszer óriási hozamokat biztosít a spekulánsoknak, a bankoknak, a bróker-házaknak, a nyugdíjpénztáraknak, miközben maga az egész rendszer rendkívül bizonytalan alapokon nyugszik.

A rövidtávú egyéni érdekek hajszolása ezért könnyen vezethet újabb pénzügyi katasztrófákhoz. A szabályozás ellen azonban - éppen az óriási haszon miatt - a kulcsszereplők tiltakoznak. A szabályozás ugyanis azt jelentené, hogy jövedelmük egy részét meg kellene osztaniuk a szegényebbekkel. Ebből következik, hogy a közeljövőben nem várható a pénzüpiacok szabályozása.

Szabadság és korlátozás

A jelenlegi rendszer haszonélvezőitől nem várható el, hogy bármilyen korlátozásra szavazzanak, hiszen ez sértené saját, elsősorban profit-érdekeiket. Tehát, ellentmondásos módon, **a liberális világgazdaság számára a legnagyobb veszélyt éppen "túlzott sikere" jelenti: vagyis a "liberalizált piac" csődbe juttathatja önmagát.** Hiszen - amint azt már az eddigiek alapján láthatjuk - túl kevés nyertest és túl sok vesztest teremt, felesleges kapacitásokhoz és a növekvő szegénység miatt kevés fogyasztáshoz vezet, miközben súlyosan károsítja a természeti környezetet.

A Keynes-i szabályozó állam megoldás lehetne a problémára. Ezt azonban el kell vetnünk, mivel ez a liberális gazdaságpolitika feladását jelentené. Itt van ezért az ideje annak, hogy saját megoldási javaslatainkat megbízóink elé terjesszük.

2. Mi befolyásolja a jövőt?

A jövő alakulását lényegében három tényező fogja a leginkább befolyásolni:

- a világ népességének növekedése,
- a fogyasztás mennyisége és minősége és
- azok a technológiák, amelyekkel a fogyasztási cikkek előállítják.

A fogyasztás a jövedelmektől függ. Ezért annak a "morális kérdésnek" hogy pl. az átlag svájci miért fogyaszthat 17-szer többet, mint az átlag nigériai, nincs semmi értelme. Ez a kérdés egyszerűen nem kérdés. A globális piacgazdaság logikája szerint erre a felvetésre csak így lehet reagálni: na és? Nigéria számára pedig az a megoldás, hogy termeljen többet és csökkentse lakossága számát.

A technológiák továbbra sem környezetbarátok. Változás pedig, a profitérdek miatt, egyelőre nem várható. Így a környezetszennyezés és a hulladékgyártás továbbra is probléma marad.

Népesség: jelenleg a világ népessége közel 6 milliárd. Ha semmi nem változik, akkor ez az érték 2008-ban 7 milliárd, 2020-ban pedig 8 milliárd lesz. Ráadásul a lakosság növekedése gyorsabb a szegény országokban, mivel egyrészt itt alacsonyabb az átlag-életkor, másrészt pedig itt a gyermek nagyobb érték: hiszen dolgozni tud és eltarthatja a családot. A gazdag országokban viszont egyre jobban figyelembe veszik az emberek azt, hogy a gyermeknevelés nagyon is költséges.

Következtetések:

A föld nem képes eltartani 6-8 milliárd embert. Ezért általánossá és elfogadhatóvá kell tenni a következő alapelvet:

"minél kevesebb embernek kell osztoznia a gazdagságon, annál több marad a nyerteseznek."

Ennek az alapelvnek a következetes végrehajtásától várható csupán, hogy a liberális gazdasági rendszer - amelynek nem a munkahelyteremtés, hanem a profittermelés a célja - fennmaradjon. A profit mint cél ugyanis egyet jelent azzal, hogy nő a globalizáció hasznából kirekesztettek, a szegények, a munkanélküliek száma. Ezek az emberek megélhetést követelnek, ami óriási terhet rak a társadalomra. A javak megosztása ezekkel az emberekkel idegen a liberális rendtől, annak megszüntetését jelentené. Mivel azonban abból indultunk ki, hogy a liberális rendnek fenn kell maradnia, ezért **csak egy megoldást javasolhatunk: a lakosság létszámát kell csökkenteni.** Csak ez az egyedüli lehetséges módja annak, hogy a liberális világgazdasági rend fennmaradjon. A kevesebb ember pedig a természetet is kevésbé fogja károsítani, és kevesebb szociális problémát is okoz. Tehát mindenki boldog lesz, a föld és azon a liberális rend tovább él. Így megvalósulhat a fenntartható fejlődés. De hogyan érhető el a lakosság-csökkenés? A szokásos módszerek: világháborúk, etnikai-nyelvi csoportok kiirtása, és az egyéb durva, direkt módszerek ma már nem alkalmazhatók. Ezek ugyanis túl költségesek és nem elég hatékonyak. Fel kell vetnünk tehát a kérdést: **hogyan oldható meg mégis a radikális népességcsökkentés?**

Fogalmazzunk meg először néhány alapelvet!

Az alkalmazandó módszereknek:

- olcsónak kell lenniük,
- nem szabad semmilyen speciális berendezést igényelniük továbbá
- az "áldozatok" kiválasztását nem vállalhatja senki, azt magukra az "áldozatokra" kell bízni,
- az államoknak nem kell közvetlenül résztvenni a munkában. Jobb ha azt ráhagyja a magánszektorra.

Ha a népességcsökkentési tervet jól átgondoljuk, és megfelelő erőforrásokat és akciókat rendelünk hozzá, a stratégia valószínűleg sikeres lesz. **A stratégiának két területre kell készülnie: a születésszám csökkentésre, és a halálozási számok növelésére.** Végső célként pedig azt kell kitűzni, hogy 2020-ra a világ jelenlegi 6 milliárdos lakossága 4 milliárdra csökkenjen le. Ehhez el kell érni, hogy a népesség a 20 év alatt évente átlagosan legalább 100 millióval csökkenjen. A csökkenés legalább 90 %-ának - de ha lehet még többnek - a kevésbé fejlett világban kell megtörténnie. Ez a születésszám csökkentésével és a halálozás gyorsításával oldható meg. A módszerek pedig - mint már említettük - nem lehetnek durvák, nyilvánvalóak.

Hogyan alapozhatjuk meg a népesség csökkentési tervet?

A négy pillér, amire támaszkodhatunk a következő:

- ideológiai-etikai,
- gazdasági,
- politikai és
- pszichológiai.

Nézzük röviden ezek lényegét!

Az ideológiai-etikai pillér azért fontos, mert az emberek igényelik a magyarázatokat. **A magyarázatokat, a megideologizálást és az etikai elfogadhatóság biztosítását jól fizetett írókra, gondolkodókra, média-szakemberekre kell bízni.** Biztosítani kell, hogy zavartalanul publikálhassanak, és szót kaphassanak a TV- és rádióadásokban. Különösen fontos, hogy a fiatalokra minél nagyobb hatást tudjanak gyakorolni.

A gazdasági pillér, a struktúra-átalakító programokkal és a gazdasági megszorításokkal a Világbanknak és az IMF-nek köszönhetően ma már "teszi a dolgát". Segít kiépíteni a "helyi elitet", amelyik sokkal elkötelezettebb a globalizáció, mint saját népe, nemzete iránt. A "gazdasági pillér" segítségével nő a szegénység, romlanak az életkörülmények, csökkennek az egészségügyi kiadások, csökken az élettartam, csökken a születések és nő a halálozások száma. Különösen jól tetten érhetők ezek a tendenciák Kelet-Közép-Európában.

A politikai pillér: bár a gyengébb, kisebb nemzetek általában nem állnak ellent a "gazdasági pillér" Világbank és IMF általi működtetésének, mégis - a biztonság kedvéért - folytatni kell a nemzetállamok legyengítését. Ebben továbbra is vezető szerepet játszhat az IMF azzal, hogy mindent megtesz annak érdekében, hogy ne csökkenhessen ezen országok adóssága, és így kénytelenek legyenek eleget tenni az IMF követeléseinek. Jól járul hozzá a nemzetállamok lebontásához a WTO is, és ha valaha mégis sikerül keresztülvinni a MAI - a többoldalú beruházási megegyezés - aláíratását ezekkel az országokkal, akkor a nemzetállam megkaphatja végre az utolsó, halálos dőfést. Az új rend fenntartásán pedig sikeresen működnek majd a globális cégek és a NATO.

A pszichológiai pillér: a nemzeti kisebbségek ösztönzése önállóságuk erősítésére és az önmegvalósítás bátorítása a különböző deviáns csoportoknál jó hatással van a nemzetállam lebontására. Lehetővé kell tenni ezért számukra, hogy megfelelő sajtójuk legyen, hogy csoportérdekeiket gyakran és határozottan jeleníthessék meg. Erősíteni kell minden szeparatizmus iránti igényt, és növelni kell az egymás iránti bizalmatlanságot. Ez jól szolgálja a nemzeti összetartozás, a szolidaritás leépítését, és így azt, hogy a lakosság- csökkentési terv észrevétlenül végrehajtható legyen. Azokat a nemzeti elkötelezettségű vezetőket pedig, akik értik mi történik, és tenni akarnak ellene, lehetetlenné és hiteltelenné kell tenni. Így el lehet érni, hogy az emberek bizalma elforduljon tőlük. Ha a négy pillér már áll, hozzákezdhetünk a "grandiózus népességcsökkentő terv" konkrét elemeinek bevezetéséhez.

3. A "grandiózus népességcsökkentő terv" elemei

A terv elemeit a könyv több mint 80 oldalon részletezi, ezért ezeknek csak rövid összefoglalását adhatjuk. Természetesen továbbra is a szakértői csoport tagjainak véleményét ismerhetjük meg.

Nagyon fontos, hogy a terv mögött ne legyen látható a tervező. Olyan durva módszereket nem lehet alkalmazni, mint pl. a Shell Nigériában, ahol az Ogoni néppességet a cég bizonyíthatóan 20 éven keresztül mérgezte, és ezzel a kihalás szélére sodorta. Ez a brutalitás nagy butaság volt. Az ilyen tettek ellen maguknak a globális cégeknek is fel kell lépniük. Ugyanis az ilyen viselkedés nyílt ellenállásra ösztönzi az embereket.

Melyek is lehetnek azok a láthatatlan fegyverek, amelyeket a "grandiózus népességcsökkentési terv" megvalósítására be lehet vezetni ?

Az elhalálozások számát növelő módszerek:

- kívülről kirobbantott belső háborúk: vagyis konkrét beavatkozás nélkül elintézni azt, hogy az emberek egymást öljék;
- a helyi kisebbségek, elégedetlen csoportok felfegyverzése, fegyverkereskedelem;
- esetenként közvetlen beavatkozás jól megmagyarázott indokkal;
- magánhadseregek, őrző-védő szolgálatok bevetése a kellemetlen embercsoportok ellen;
- elszegényítés, éhínség,
- a föld megszerzése a szegény országokban, rontva ezzel a helyi önfenntartás esélyeit;
- olyan magok használatának ráerőltetése a szegény országok parasztjaira, amelyekből csak olyan növények termesztethők, amelyek magjai alkalmatlanok a továbbtermesztésre;
- környezetszennyezés, víz-levegő-szennyezés;
- a mezőgazdaság további liberalizálása, az - időlegesen olcsó - import élelmiszerekkel a szegény országok mezőgazdaságának legyengítése, a fejlett országok mezőgazdaságától való függőségük növelése;
- a kisgazdaságok tönkretétele, a kevésbé fejlett országok rákényszerítése arra, hogy a tömegtermelést folytató, génmanipulációs kísérleteket végző óriási külföldi "agrobusiness"-eket beengedjék, sőt saját parasztgazdaságaikkal szemben előnyben részesítsék,
- élelmiszersegély nyújtása éppen akkor, amikor a helyi gazdálkodók betakarításra készülődnek,
- egészségügyi intézmények leépíttetése a szegény országokkal, kórházi ágycsökkentés, a orvosok számának csökkentése, egészségügyi privatizáció;
- differenciált beteggyógyítás; azokra koncentrálni, akik tudnak fizetni;
- a cigaretta-termelés és értékesítés növelése a szegény országokban, a dohányárak reklámja betiltásának megakadályozása;
- az urbanizáció, a földelhagyás, a városba költözés bátorítása: ugyanis ez is kiszolgáltatottabbá, védtelenebbé teszi az embereket;
- közszolgáltatások privatizálása, hozzájárulva ezzel az árak megugrásához, és a lakosság elszegényedéséhez,
- a gyógyszerárak erőteljes növelése: így a szegények, köztük a nyugdíjasok csak nagyon nehezen, vagy egyáltalán nem jutnak majd a számukra szükséges gyógyszerekhez,
- az új gyógyszerekkel való tömeges kísérletek lefolytatása a szegény országokban úgy tüntetve fel, mintha ez nekik lenne jó. Mellékhatásként ez is halálesetekhez vagy gyógyíthatatlan betegségek kialakulásához vezethet.
- az AIDS további terjedése és a tuberkolózis esetek számának újbóli növekedése is jól segíti a népességcsökkentési tervek végrehajtását. (Igaz, ezeket a betegségeket gazdag emberek is megkaphatják, de nekik jó esélyeik vannak a felépülésre),

- a drogok legalizálása (ha valaki drogtól akar meghalni, miért kellene ebben megakadályozni?);
- a csecsemőhalandóság jelentősen növelhető a fejlődő világban azzal, ha az anyákat lebeszéljük a szoptatásról, és rábeszéljük a tápszerek használatára, ami növeli a fertőzések lehetőségét.

A halálozások számát növelő módszerek után térjünk át a születések számát csökkentő módszerekre.

- abortusz és sterilizáció bátorítása;
- a gyermeknevelés megnehezítése, költségeinek növelése;
- a gyermekek számának csökkentését a "struktúra-átalakítási programok"-ba is bele kell foglalni;
- anyagi ösztönzés kínálása azoknak, akik nem vállalnak gyermeket;
- a gyermekvállalás érzelmi fontosságával szemben az anyagi hátrányainak hangsúlyozása.

További olyan, nem közvetlen módszereket is fel lehetne sorolni, amelyek vagy a születések számának csökkenését, vagy a halálozások számának növekedését okozhatják. A lényeg az, hogy ezeket a módszereket tervezetten, rendszeresen és egymásra való hatásukat is kihasználva kell alkalmazni. Jó példa erre az a mezőgazdasági projekt, amelybe India a Világbank javaslatára kezdett bele. A projekt hatására malária-járvány tört ki. Mivel azonban közben, az IMF előírására jelentősen csökkentették az egészségügyre szánt keretet, az országot a járvány felkészületlenül érte, ezért elég sokan meg is haltak.

4. Zárógondolatok

Ahogy az már a cikk elején is nyilvánvalóvá vált, "a luganói tanulmány" elkészítésének története kitalált történet : Susan George fejében született meg. A benne szereplő adatok, hivatkozások, és példák azonban mind tényeken alapulnak. Susan George, kiindulva abból, hogy mi is történik ma a világban, arra következtetett, hogy egy "titkos megbízói kör" illetve egy "grandiózus népességcsökkentő terv" léte nem is lehetetlen. Az pedig ezek után mindegy, hogy kik is a "kör" tagjai, és hol és mikor született meg a terv.

Susan George úgy gondolja, hogy a "luganói tanulmány", vagyis könyve háromféle lehetséges hatást válthat ki az olvasókból:

- elutasítják a könyvet, mint olyat ami olyan szörnyűségeket ír le, amelyek teljeséggel lehetetlenek;
- elgondolkodnak a felsorakoztatott tényekről, elfogadják az elemzéseket, de kételkednek abban, hogy azokból csak egy lehetséges megoldás, a "grandiózus népesség-csökkentő terv" kidolgozása és megvalósítása következhet;
- ráébrednek arra, hogy az egy bemutatott, lehetséges megoldás valóban következik az előzetes feltételezésekből és az elemzésekből. Vagyis a vélt veszély nagyonis valóságos.

Ez utóbbi csoportba tartozó emberek jönnek rá először arra, hogy a neoliberális rend mennyire hazug: hiszen - ígéretei ellenére - egyre többen lesznek a kárvallottai, mint a nyertesei. Arra is ráébrednek, hogy családjuk, saját maguk, kisvállalkozásuk, környezetük, kisebb közösségük mind-mind komoly veszélyben van. Hiszen, ha a transznacionális cégek egyedül a tulajdonosok érdekeit szolgálják, ha a kormányok egyre tehetetlenebbek a globális erővel szemben, ha a globális pénz uralma mindenre rátelepszik, akkor valóban nem marad más hátra, mint a feleslegessé váló emberek "kiküszöbölése" a rendszerből, a tőlük való megszabadulás. Erre pedig valóban megoldás lehet egy "grandiózus népességcsökkentő terv".

Hacsak, azok az emberek, akiknek végre kinyílik a szemük, és megértik, hogy mi történik körülöttük, ezt meg nem akadályozzák.

A könyvre a harmadik módon reagáló emberek bizonyosan azok között lesznek majd, akik tenni akarnak valamit a "kitervelt vég ellen".

De milyen lehetőségek állnak nyitva előttük? Ezek összefoglalásával zárja a könyvet Susan George.

A vég másféle is lehet

A másféle megoldás ismertetése előtt azonban először fel kell tenni két egyszerű kérdést:

- Kik felelősek a jelenlegi ill. a jövőben is várható válságokért?
- Hogyan akadályozható meg további károkozásuk?

A globalizáció magától nem fog leállni. **A transznacionális cégek hatalmának további növekedésével, a korlátok nélküli globális pénzmozgással rákos állapotba kerül a világgazdaság: folytatja az emberi és természeti értékek pusztítását annak ellenére, hogy tudja, hogy ez a pusztítás előbb-utóbb önmagára is káros hatással lesz majd.** A kockázat tehát egyre nagyobb. Ezért haszontalan arra kérni a transznacionális cégeket, hogy legyenek egy kicsit jobbak, felelősségteljesebbek. A lényegük ellen kell fellépünk. Vagyis **le kell számolnunk a transznacionális zsarnoksággal, mielőtt az számolna le velünk.** Ki kell szabadulnunk alávetettségünkől, igazi polgárrá kell válnunk, aki nem hagyja másra sorsa irányítását. Ehhez szövetségeseket kell keresnünk. Nem véletlen, hogy a szakértők azt tanácsolták a "titkos megbízóknak", hogy bátorítani kell a széthúzást, a megosztottságot, a szeparatizmust. Először is ezt kell leállítani. Egy francia mezőgazdasági szakember hallgatva egy jobboldali és egy baloldali érzelmű parasztszövetség vitáját, így kiáltott fel: mit számít, hogy bal- vagy jobb-oldali parasztok vagytok-e? Hiszen hamarosan egyáltalán nem lesztek!

A legfontosabb feladat tehát újrászöni a társadalom szövetét, amit a neoliberalizmus igyekezett szétszaggatni. Erősíteni kell a helyi kedvezményezéseket. Lokalizálni kell. Fel kell lépni a környezetet károsító külföldi cégek, a veszélyes hulladék-feldolgozók ellen, tiltakozni kell a globális cégek érdekeit szolgáló autópályák építése ellen, máskor pedig az ellen, hogy egy céget privatizáljanak vagy bezárják, és ezáltal emberek tömegei veszítsék el munkájukat, életlehetőségeiket.

Növelni kell a helyi fogyasztásra termelő kisvállalkozások számát, a külföldi helyett hazai terméket kell vásárolni. Helyi kisbankokat kell csinálni, amelyek a helyi megtakarításokat helyi fejlesztések támogatására használják. Harcolni kell az őstermelők jogaiért, nem szabad hagyni, hogy olyan szabályokat kényszerítsenek rájuk, amelyek ellehetetlenítik őket. A lokalizáció mellett szükség van továbbá arra is, hogy az állam ne gyengüljön tovább, hanem inkább nyerje vissza erejét, lássa el hagyományos gazdaságfejlesztési és szociális feladatait és védje meg a nemzeti érdekeket a transznacionális zsarnoksággal szemben. Azt is el kell érni, hogy a pénzt ne onnan vegye el, ahol a legkevésbé van: az állampolgároktól és a helyi kis- és közepes vállalkozásoktól, hanem onnan, ahol bővében vannak neki: vagyis a globális cégektől és a pénzpiac szereplőitől, elsősorban azok tisztességes megadóztatásával. Az ökológiai adó bevezetésével meg kellene állítani a természeti környezet további károsodását. Vagyis azt kellene jobban adóztatni, amiből kevesebbet, és azt kevésbé, amiből többet akarunk. **Így csökkenteni kellene a foglalkoztatáshoz kapcsolódó adókat, és jelentős adókat kellene kivetni a környezetet károsító tevékenységekre közöttük a hulladéktermelésre is.**

Ezekkel és az ehhez hasonló lépésekkel kerülhető csak el a luganói tanulmány "végső megoldása".

5. Utószó.

A könyv megismerése után mi is választhatunk: reálisnak tartjuk-e Susan George elemzését vagy nem. Beteges fantáziálásnak gondoljuk-e a "titkos megbízói kör" által kiadott feladatot, hogy érdemesnek tartjuk arra, hogy elgondolkodjunk róla. Akárhogyan is vélekedünk a könyvről, a bemutatott tényeket nem tagadhatjuk, hiszen azokat saját bőrünkön is megtapasztaltuk. Még emlékszünk a Bokros-csomagra, tudunk a kórházi ágyak számának csökkentéséről, az egészségügynek juttatott csökkenő támogatásról, a lakosság fejlődő országoknál is rosszabb egészségi mutatóiról, az alacsony várható élettartamról, és a magas halálozási számokról. Naponta éljük meg az alacsony életszínvonal valamennyi hátrányát, a közüzemek monopolhelyzetéből fakadó áremelések derékszív-összehúzó hatásait, látjuk az elesetteket, a hajléktalanokat, megtapasztaljuk a társadalmi kohézió hiányát, azt, hogy hogyan próbálják a globalizáció hívei szétzüllesztetni, kiiktatni nemzeti érzéseinket, nemzeti kultúránkat. Végül intőjelként arra is gondolnunk kell, hogy az IMF és a Világbank hazánk esetén is már korábban megfogalmazta a "tervet", ami szerint túl sokan vagyunk, 2-3 millióval kevesebb magyar is elég lenne.

Susan George könyve tehát nagyon is az elevenünkbe vág. A lokalizációval kapcsolatos befejező gondolatait ezért akkor is nagyon komolyan kell vennünk, ha érvelését esetleg nem tudjuk teljesen elfogadni.